

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XV. Vtrum intellectus Angelicus sit capax compositionis, & diuisionis,
discursus, & falsitatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

verò non habent, quæ non sunt præsentia, sed fuerant tantum, aut erunt. Confert autem cognoscibilitas actualis obiecti coexistens intellectui, vt cognoscatur, ad eum modum, quo confert approximatio passi respectu agentis, vt hoc agat. Vnde sicut agens physicum tamen prædictum tota virtute actiua, nequit agere in passum non applicatum, ita intellectus, tamen prædictus sit specie obiecti, nequit ipsum actualiter cognoscere, nisi actualiter illi coexistat, vel per se ipsum, vel per aliquid connexum cum eodem.

Ad 6. Potest quidem quilibet Angelus respectu suorum actuum tantundem, atque potest quilibet alius, præsertim æqualis, aut inferior respectu suorum, non tamen respectu alienorum, vt patet in gaudio, & dolore de actibus bonis, & malis, pœnis, & præmiis propriis, atque alienis. Potest similiter vnusquisque suas vocationes, durationes, cognitiones, & volitiones efficere, non tamen alienas. Nempe ad æqualitatem, aut superioritatem sufficit tantundem, aut magis posse proportionatè; nec est necesse eadem posse, aut circa eadem, sed vel hoc, vel similia, aut circa omnium similia posse. Non ergò benè arguitur ex impossibilitate, & insufficientia naturali intrinseca ad penetranda arcana aliena, insufficientia, & impotentia similis ad arcana propria. Ad rationem sublimitatis de inclusione omnium actuum liberorum intra idem genus entis, & gradum eundem perfectionis, tam respectu mutuo, quam ad alia obiecta cognoscibilia indifferenter à quolibet Angelo; dicitur, non provenire ex illis duobus capitibus impossibilitatem cognoscendi arcana aliena voluntatis, sed ex aliis rationibus expensis supra art. 5. quæ ostendunt, actus cuiusque liberis ratione suæ indiuiduationis, quatenus coniunctæ cum ratione generica exercitij immediati libertatis, esse naturaliter intelligibiles, præterquam ab indiuiduo cuius sunt, independentè à consensu eiusdem, sicut eadem sua indiuiduatione sunt intrinsece determinati ad inducenda plura alia respectu subiecti proprii, qualia in nullum aliud subiectum inducere possunt, idque ex natura ipsa rei, vt est in confesso apud omnes, omnibusque manifestissimum.

Ad 7. Non est opus quidquam superaddere iis, quæ dicta sunt ab art. 7. Quod ad Dionysium attinet, ipse non negat Angelis naturaliter esse possibilem cognitionem consulam, & incertam mysteriorum gratiæ, sed solum claram, & distinctam. Qualem nimirum querunt, & discunt à Deo docente clarè, & cum summa certitudine.

QVÆSTIO XV.

Vtrum intellectus Angelicus sit capax compositionis, & diuisionis, discursus, & falsitatis?

IDEVR esse capax. 1. quia Angelus potest abstrahere rationes communes, ac vniuersales, & similiter potest per alias cognitiones cognoscere rationes magis particulares, atque indiuiduales, vt liquet ex questione præcedenti. Ergò potest deinde per tertiam aliam cognitionem illas rationes inuicem conferre per affirmationem, vel negationem alterius de altera, quod est componere, aut diuidere, quæ prius aderant in intellectu cum præcisione à mutuo respectu, & comparatione. Patet consequentia, quia mentalis

compositio, & diuisio nihil est aliud, quàm comparatio affirmatiua, vel negatiua eorum, quæ prius apprehensa fuere simpliciter, & secundum se seorsim sine ea comparatione, nec in nobis aliter aliæ de causa contingit compositio, & diuisio mentalis.

2. Vbi est multitudo intellectuum, ibi est compositio, vt dicitur 3. de Anima tex. 21. In intellectu autem Angeli datur multitudo intellectuum. Quia intelligit plura per plures species, vt dictum est supra. Ergò datur compositio in intellectu Angeli, ac per consequens diuisio.

3. Ex pluribus scripturæ locis constat clarè, Angelos loqui proferendo affirmationes, & negationes similes humanis. Dantur igitur in Angelis compositiones, & diuisiones similes humanis. Patet consequentia, quia locutiones sunt signa conceptuum. Vbi autem signa sunt similia, oportet significata etiam esse similia.

4. Angelus cognoscit vnum per aliud, nempe effectum per causam, & causam per effectum, vt patet ex cognitione creaturarum in verbo, & Dei per creaturas. Discursus autem nihil est aliud, quam cognoscere vnum per aliud, atque transire à cognitione vnus obiecti ad cognitionem alterius obiecti, iuuante priori cognitione ad posteriorem. Datur igitur discursus in Angelo.

5. Quidquid potest intellectus minus perfectus in ordine ad perficiendum se, augendamque suam perfectionem, potest etiam intellectus perfectior. Intellectus autem humanus, qui est minus perfectus Angelico, potest discurrere, & ex præcognitis pergere ad cognitionem eorum, quæ nondum innotuerant, atque hoc modo potest perficere se ipsum, atque augere perfectionem propriam. Ergo idipsum præstare à fortiori potest intellectus Angelicus.

6. Non cognoscuntur comprehensiuè ab Angelo quæcumque ab eo cognoscuntur, sed plura cognoscit imperfectè, & inaduatè, tunc per se, vt Deum, & Angelos sibi superiores, tunc per accedens alia quælibet, propter diuersionem attentionis ad plura alia, quæ non possunt omnia simul comprehensiuè teneri. Intellectus autem cognoscens aliquid inaduatè, & imperfectè, potest proficere in eius cognitione attentius, considerando, & plura multipliciter conferendo cum illo; idest discurrendo, & componendo. Ergò Angelus potest, & discurrere, & componere. Confirmatur ex Isidoro lib. 1. de summo bono, cap. 12. vbi dicit, Dæmones per experientiam multa cognoscere. Quæ videlicet independentè ab experientia cognoscere prius non poterant. Per experientiam autem non potest perueniri ad notitiam alicuius antecedenter ignoti, nisi discurrendo. Quia ex multis memoriis fit vnum experimentum, & ex multis experimentis fit vnum vniuersale, vt habetur in fine posteriorum, & ex 1. Metaph. sub initium. Eiusmodi autem illatio experimenti ex memoriis, & vniuersalis ex experimentis, est formaliter discursus. De cuius nimirum conceptu est, vt quibusdam positis, aliud sequatur, seu inferatur.

7. Ignorantia est causa falsæ estimationis circa ea, quæ ignorantur. Angeli autem sunt capaces ignorantia, & plura de facto ignorant, vt dicit Dionys. cap. 6. Eccles. Hierar. Ergò Angeli sunt capaces falsitatis, possuntque falli. Confirmatur, quia alioquin non essent capaces qui caderent à veritate sapientiæ, & haberent rationem deprauatam, cum vtrumque hoc formaliter consistat in falsitate cognitionis. Vtrumque autem affirmat de dæmonibus Dionys. cap. 7. de diu. nomin. ante med.

Art. 1. Respondetur, Necessitas, omnisque capacitas componendi, ac diuidendi oritur in nobis ex dependentia à phantasia, in qua apparent termini incon-

incomplexi, absque affirmatione, & negatione, coniungente inuicem, aut disiungente obiecta illorum, atque iudicante de habitudine eorum mutua. Quo munere fungi non potest intellectus dependens ab eiusmodi prima obiectorum representatione, nisi coniungendo, aut disiungendo conceptus obiectiuos apparentes in phantasia, & non habentes prout subsunt eius actibus, neque identitatem, neque realem distinctionem inter se, atque adeo indigentes, ut clarescant mutua inter se comparatione per affirmationem, & negationem: quæ propterea compositio, & diuisio appositissime dicuntur per exclusionem in differentia antecedentis ad identitatem, & distinctionem, coniunctionem, & disjunctionem. At Angeli, quæcunque cognoscunt immediatè, vident prout sunt in se ipsis. Quæ autem cognoscunt mediatè, percipiunt, ut sunt in rebus immediatè visis. Quapropter, cum neque res ipsæ, ut sunt in se, neque quatenus aliæ in aliis continentur à parte rei, habeant in differentiam ad mutuam coniunctionem, & separationem suorum prædicatorum, uti notatum est habere in phantasia, sed habeant identitatem, aut distinctionem mutuam omnino determinatam, per simplicem entitatem, sicut habent eandem ipsam entitatem determinatè, quia de causa quodvis cuiusvis rei prædicatum est cognoscibile, quantum est ex se, absque compositione, & diuisione. Vnde possibilitas, atque necessitas compositionis, & diuisionis mentalis non potest fundari in natura cuiusquam obiecti secundum se præcisè considerati, nec in identitate, aut distinctione reali aliquorum prædicatorum præcisè ut sunt in se à parte rei, sed solum in medio, in quo sortiantur apparentiam diuersam à realitate, quæ illis conuenit à parte rei, tam in se, quam in iis omnibus, in quibus virtualiter continentur, siue adæquate, siue inadæquate. Nulla igitur dari potest in Angelo necessitas, aut possibilitas compositionis, & diuisionis formalis, sed per simplicem tendentiam cognoscit identitatem, & distinctionem obiectorum, affirmationem, & negationem æquivalentibus nostræ, & compositioni & diuisioni, uti facit Deus ex omnium confessione, ad quem sicut proximè accedunt Angeli quoad perfectionem naturæ, ita etiam imitantur eundem maximè quoad modum cognoscendi supra modum humanum. Hæc comparatio & eius intentum habet fundamentum in Dionys. cap. 4. de diu. nom. ubi dicitur, Angelum esse *speculum purum, & clarissimum*, quod ipsum tribuitur excellentius Deo, additque cap. 7. ante med. *virtutem intellectualem Angelorum resplendere perspicaci diuinorum intellectuum simplicitate*, de cuius ratione est exclusio compositionis, & diuisionis. Eandem sententiam docet Diuus Thomas quæst. 58. art. 4. alique communiter aduersus Scotum dist. 7. quæst. vnica §. *contra conclusionem*, nec contra aduersus Suarez lib. 2. cap. 32. & 33. & nonnullos alios, qui solum assentiuntur D. Thomæ quoad obiecta naturalia euidenter cognita, quoad cætera Scoto, cum tamen sit vna eademque omnium ratio, ut apparet ex discursu præmissis.

Art. 2. Exclusus totaliter ab intellectu Angelico compositio, & diuisione formalibus, excludendus consequenter est ab eodem discursus formaliter, ac proprie talis, uti excludit D. Thomas ibidem art. 3. alique communiter aduersus aliquos alios auctores. Nempe discursus essentialiter includit in suo conceptu multiplicem compositionem, aut diuisionem, quibus conferantur extrema consequentis cum medio termino, & inter se. Impossibile igitur est, ut intellectus compositionis, & diuisionis minimè capax, sit nihilominus capax discursus. Eo vel maxime, quia compositio, & diuisio ex suo conceptu sunt quidam discursus inchoatus, & imperfectus. Quia compositio est quædam quasi illatio, per quam intellectus

instructus simplicibus apprehensionibus terminorum, de quibus deinde iudicat componendo, atque coniungendo illos inter se, quodammodo infert mutua eorumdem identitatem ex habitudine identificata, quæ obscurè, & imperfectè præluet in prædictis simplicibus apprehensionibus, & è conuerso proportionem seruata accidit circa diuisionem mentalem. Quia de causa Diuus Thomas dicto art. 4. assumit in eandem rem hoc ipsum principium, his verbis: *Sicut in intellectu ratiocinante comparatur conclusio ad principium; ita in intellectu componentis, & diuidente comparatur prædicatum ad subiectum*. Cui igitur repugnat discursus istiusmodi inchoatus, & imperfectus, per collationem mutuam duorum tantum terminorum, impellentium intellectum ad assensum compositiuium, vel ad dissensum diuisiuium, iuxta naturam apprehensionum, quibus substant; necesse maiori etiam ratione est, ut repugnet discursus perfectus per collationem mutuam trium terminorum prius in præmissis, & deinde in conclusione. Ergo Angelis repugnat discursus propriè, & formaliter talis, magis etiam, quam compositio, & diuisio.

Art. 3. Confirmatur hæc ratio, & quæ proximè præcessit de compositione, & diuisione. Quia quæ sunt dispersa in inferioribus, sunt unita in superioribus. Quod principium assumit D. Tho. quæst. 57. art. 2. pro Angelica singularium cognitione, indistincta à cognitione quidditatis eorum. Addit verò Caietanus ibidem eam dispersonum vnionem accipere cum hac limitatione; *quoad fieri potest*. Id est, quoad ea, quorum vnio identifica, nec repugnat ex suo conceptu, nec transcendit limites perfectionis rerum superiorum. Hoc autem supposito, quod sub ea expositione est euidens per se, subsumitur vltèrius, non repugnare absolutè, aut respectu perfectionis substantialis Angeli, immò ei congruere maximè simplicem tendentiam intellectus, quæ contineat in se indiuisim totam perfectionem, quæ reperitur diuisa in apprehensionibus, compositione, diuisione, & discursu humanis, quæque peragat subito per primam obiecti secundum se inspectionem, & quasi per lineam rectam, quod peragit intellectus dependens à sensu per multiplicem collationem conceptuum apparentium in eodem sensu, & quasi per gyrum. Suadet hoc in primis paritas sensus communis, qui non magis præminet sensibus externis, quam Angelus præminet homini. Sensus namque communis continet in se indiuisim, quidquid perfectionis inest quinque sensibus externis. Quidni igitur simplex tendentia intellectus Angelici contineat similiter in se indiuisim, quicquid perfectionis inest simplicibus apprehensionibus, compositioni, diuisioni, & discursui humanis. Suadet idem rursus correspondentia vbique necessaria, & manifesta inter modum operandi, & modum essendi proprium cuiusque substantiæ. Nempe substantia Angelica est in se simplex, ut dictum est, & continet in se identicè, quicquid perfectionis inest corpori, & animæ humanæ inuicem unitis. Ergo operatio intellectiva Angeli continet in se simili simplicitate, quicquid perfectionis inest terminis simplicibus apprehensis prius scorsim, quatenus deinde collatis inuicem per compositionem, aut diuisionem. Similiter Angelus ratione suæ simplicitatis est incapax transmutationis, nec proficit temporis decursu per transmutationem acquisitiuam, & augmentatiuam substantialem, sicut proficit homo, aliæque transmutationis capacia. Ergo similiter est incapax intellectus eius, ut proficiat intellectualiter, sicut proficit homo per discursum, qui est quædam transmutatio intellectualis augmentatiua, & perfectiua intelligentis, atque adeo constituitur in termino totius perfectionis intelligendi per primam inspectionem simplicem obiecti

obiecti, sicut constituitur in termino totius perfectionis suae physicae per primum suum esse. Itaque in intellectu Angelico, neque compositio, aut diuisio, neque discursus ullus dari potest proprie talis.

Art. 4. Ex his inferitur, intellectui Angelico repugnare loquendo per se falsitatem, licet per accidens incidere in eam possit ex abutu voluntatis. Inferitur, inquam, quia intellectus expers compositionis, diuisionis, & discursus fertur directe, ac immediate, ad quod quidem est, seu ad quidditatem rei. *Intellectus autem circa quodecunque est, semper verus est, sicut, & sensus circa proprium sensibile, ut dicitur in lib. 3. de Anima tex. 26.* Eandem doctrinam tradit iterum Philosophus lib. 9. Metaph. tex. 22. dicens, intelligendo quidditates simplices non intercedere falsitatem. *Quia vel rationaliter non attinguntur, & nihil intelligimus de eis, vel cognoscuntur ut sunt.* Nempe obiectum immediate mouens sensum, vel intellectum ad perceptionem sui, necessarium mouere ad percipiendum ipsum, ut est in se, nec aliter mouere potest per se ipsum immediate, ideoque ad solam veram perceptionem sui mouere potest ex se praecise. Quapropter omnis falsitas irrepit in intellectum ex motione mediata obiecti, prout apparentis imperfecte, & inadaequate in aliqua sui cognitione praua, quae deinde inducere potest equiuocationem, & malam, atque adulterinam terminorum applicationem mutuam, propter defectum plenae apparentiae in eadem praua cognitione imperfecta. Cum igitur repugnet Angelo huiusmodi mediata obiectorum perceptio, tam per compositionem & diuisionem, subnixam apparentia obiecti, quae praet in simplicibus apprehensionibus, quam etiam per discursum, qui nititur iisdem mediata, & insuper immediate vterioribus terminorum praeparationum combinationibus, quae sunt per praemissas, & conclusionem, atque immediate feratur in omnia, quae cognoscit mouentibus ipsis obiectis, ut sunt in se; Concluditur falsitatem in intellectu Angelico nullam dari posse, siue circa veritates naturales, siue circa mysteria supernaturalia. Inter haec nonnulli ita distinguunt, ut circa naturalia Angelum dicant incapacem falsitatis, capacem circa supernaturalia. Verum discursus propositus est vniuersalis, & aequè conuincit de omni genere obiectorum, ideoque Diuus Thomas dicta quaest. 58. art. 5. alique magis communiter docent hanc sententiam cum totali vniuersalitate.

Art. 5. Ratio, ob quam Angelus pati nihilominus possit per accidens deceptionem, ac falsitatem circa aliqua obiecta, ut tradit D. Thomas ibidem, limitando tamen, quoad supernaturalia. Ratio, inquam, est. Quia Angelus cognoscit imperfecte, & coniecturaliter, aut probabiliter tantum, aut cum sola certitudine physica aliquos euentus, maxime supernaturales. Fieri autem tunc potest, ut imperio voluntatis adigatur intellectus, ut per quandam praecipitantiam iudicet absolute obiectum ita habere, aut habiturum esse, sicut apparet per coniecturas, & sic de aliis modis indicatis modis cognoscendi, transgrediendo voluntarie limites fundamenti, quod praebet obiectum per primam sui inspectionem. Hoc porro praestare Angelus perinde potest per simplicem inordinatam conuersionem ad obiectum, praua, ac stulta voluntate inductam; sicut nos possumus per compositionem, & diuisionem, seu praua, seu laudabili (vtrumvis enim in nobis accidere potest) inductam, ita Angelus considerans hominem mortuum, potest iudicare, ex imperio voluntatis, eum non esse resurrecturum; & similiter considerans hominem Christum, iudicare potest eum non esse Deum. Quae sunt exempla D. Thomae, sed est eadem ratio de secreto cordis, & de futuro contingenti pure naturalibus & apparentibus

coniecturaliter tantum, per indicia incerta. Potest enim similiter circa haec concipi voluntarie iudicium absolute conforme iudiciis, & non restrictum ad incertitudinem eorum. Verum hic modus abutendi intellectu per imperium imprudens voluntatis, solam accidit in demonibus in omnem imprudentiam paratissimis. Nempe Angelis beatis omnis eiusmodi abusus est prorsus impossibilis propter perfectionem status, & vnionis cum prima veritate. Idem vero abusus fuisset absolute possibilis omnibus promiscue Angelis in pura natura, licet non tam facilis futurus tunc fuisset, atque iam est in demonibus. Per haec igitur satis constat de quaest. quoad omnes eius partes.

Ad 1. Non sufficit ad componendum mentaliter, & diuidendum posse abstrahere rationes vniuersales, simulque considerare rationes, vel rationem aliquam particularem substantiam illis vniuersalibus. Sed necesse insuper est, ut intellectui desit facultas considerandi immediate eam veritatem, quae circa vtramque illam rationem desiderari potest. Adest autem Angelo haec facultas, potestque assequi tendentia simplici, directe, ac immediata, quae nos assequi non possumus nisi per compositionem, & diuisionem. Vnde fieri non potest, ut Angelus velit superaddere nouam aliquam notitiam notitiae praexistenti obiecti, quin protinus ea ipsa voluntate applicet intellectum ad inspectionem directam, ac immediatam eiusdem obiecti, atque ita necessario superfedet à compositione, & diuisione, eadem ratione, qua nos acta compositione, aut diuisione, quamperfecta possibilis est ex vi apprehensionem praexistentium, necessario superfedemus ab vteriori compositione, & diuisione. Eodem namque modo exaurit Angelus totam suam vim cognoscitiuam circa vnamquamque veritatem, per tendentiam simplicem directam, ac immediatam, qua nos exaurimus totam vim nostram cognoscitiuam, per primam, seu compositionem, seu diuisionem circa vnumquodque cognoscibile. Vnde ea comparatio obiectionis valet potius ad oppositum. seruata legitime proportionem.

Ad 2. Ad componendum, & diuidendum non sufficit quaelibet cuiusvis generis multitudo intellectuum, sed necesse est eam esse talem, quae mutua collatione eorumdem intellectuum gignere possit maiorem notitiam rei, quam quae haberi potest per simplicem eius inspectionem. Hoc autem deest Angelo, vtpote intelligenti per simplicem inspectionem quidditatis, quicquid nos componendo, & diuidendo assequi possumus, & quicquid ipse Angelus assequi absolute potest.

Ad 3. Angeli manifestant hominibus suos conceptus modo humano, ut potest necessario, ut illi percipiantur ab hominibus. Quod etiam facit Deus certissime incapax compositionis, & diuisionis. Inde igitur deducitur solum Angelos cognoscere compositionem, & diuisionem, eamque imitari loquendo posse, non vero facere itidem, atque imitari concipiendo posse.

Ad 4. Cognitio vnus ex vi alterius, seu in alio non sufficit ad discursum proprie talem. Alioquin discurret proprie Deus, qui in sua essentia, & ex vi comprehensionis essentiae suae omnia alia cognoscit. Requiritur igitur praeterea, ut ex cognitione vnus proficiscatur cognitio alterius cum reali distinctione inter vtramque, sicut vnum obiectum distinguitur realiter ab alio obiecto, idque per mutuam idoneam collationem terminorum consequentis inter se, & cum medio termino. Quod ostensum est repugnare Angelo.

Ad 5. Non spectat ad perfectionem intellectus praestantioris, ut possit praestare in ordine ad

perficiendum se, quidquid præstare potest intellectus minus perfectus in eundem scopum, sed ut possit, vel illud ipsum, vel aliquid perfectius, & æquivalens cum excessu. Dictum autem est idem præstari ab Angelo per simplicem, & immediatam tendentiam ad unumquodque obiectum; assequitur enim intellectus Angelicus omnem veritatem, quam assequitur intellectus humanus, & plures alias, sed non eo modo, quo is assequitur. Intellectus namque humanus habet modum peculiarem perficiendi se, fundatum in peculiari sua imperfectione. Quæ quia non cadit in Angelum, ideo nec modus ille cadit in eundem.

Ad 6. Conceditur, Angelum naturaliter cognoscere inadæquatè, & imperfectè, tum per se, quæ sunt superiora ipso; tum etiam per accedens, quæ sunt eodem inferiora. Quod rectè assumitur, & suadet in obiectione. Sed non propterea proficere potest per discursum in cognitione eorumdem obiectorum, siquidem eo ipso, quod intendat ulteriorem aliquem suæ cognitionis profectum, applicatur ad illud immediatè, & secundum se considerandum magis, quam consideraret prius, renocatis eò viribus suis cognoscitivis, quas partim, vel totaliter impendebat prius in alia obiecta; atque ita sine discursu per simplicem maiorem inspectionè obiecti assequitur, quicquid ab ipso assequibile absolute est. Quod exponitur magis in quæstione sequenti. Ad confirmationem ex Ildoro dicitur cum D. Thoma in ea q. 58. a. 3. ad 3. experientiam dici de Angelis, & demonibus similitudinariè tantum, quatenus cognoscunt pro omni temporis differentia successivè sensibilia tunc præsentia, non verò propriè deducendo ex illis conclusiones vniuersales, sicut nos facimus. Quæ nimirum illi cognoscunt independentè ab eiusmodi obseruatione, & à collatione mutua eorum, quæ contingunt.

QVÆSTIO XVI.

Vtrum Angelus possit eadem obiecta cognoscere mediata, & immediata?

DETVR non posse 1. quia mediata cognoscere est vñ ex alio cognoscere. Hoc autem est discurrere. Quod repugnat Angelo, ut dictum est. Ergo eidem repugnat, ut cognoscat aliquid mediata.

2. Quidquid Angelus naturaliter cognoscit, cognoscit ex vi sola cõprehensionis essetis sue. Quia, quatenus natura Angeli est participatio, & effectus diuinæ naturæ, ducit in eius cognitionè quanta eidem Angelo possibilis est absolute. At quatenus eadem natura in vnoquoque Angelo est similis naturæ aliorum Angelorum, atque sub eodè cum illis genere contenta, ducit etiã ad cognitionem aliorum Angelorum, iuxta mèsurã propriæ perfectionis. Ac demum quatenus est directiua rerù inferiorù, ac proinde aliquã circa illas causalitatem exercere valet sibi, & illis proportionatè, potest etiã parere cognitionem earù. Omnia igitur alia præter se ipsũ cognoscit Angelus mediata, ac proinde nullum obiectum mediata, & immediata cognoscere potest.

3. Non potest Angelus cessare à cognitione sui, neque cū ea cognitione potest vllã aliam cognitionem cõponere. Non quidè cessare potest. Quia habet in se, & ex se præcisè quidquid requiritur, ut cognoscat se ipsum, ut liquet ex q. 12. ac proinde fieri non potest, ut cesset necessariò à cognitione sui. Sed neque per liberã electionem potest suspendere cognitionem sui. Quia libera electio vniuscuiusque circa aliquid necessariò

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

præsupponit cognitionè actualè circa ipsum. Ergo ut Angelus vellet libere ignorare se, oporteret, ut actualiter cognosceret. Nullo igitur pacto fieri potest, ut Angelus suspendat cognitionè sui. At nec fieri potest, ut cū illa componat aliquam aliam cognitionè. Quia quælibet substantia intellectualis exhaurit totam vim suam intellectuam cognitionè comprehensiuã sui, ac proinde fieri non potest, ut supersint vires ad aliquam aliam cognitionem simul eliciendam. Probatur assumptum primo paritate Dei, qui nullam habet cognitionem distinctam à comprehensione sui, ut est in confesso apud omnes. Impossibile namque est, ut aliqua alia substantia habeat maiorem proportionaliter, sufficientiam, quàm Deus. Ergo si quidem Deus nihil potest vltra comprehensionem sui, nec Angelus profecto potest. Deinde tantum in vnoquoque crescit necessariò cognoscibilitas passiuã, quatenus crescit in eodem cumulus reliquarum omnium perfectionum, ut dictum est q. 10. de Deo art. 2. Impossibile igitur est, ut in Angelo virtus intellectuã sit maior, quàm intelligibilitas eiusdem passiuã. Ergo elicitã comprehensione sui impossibile erit, ut supersit ipsi aliqua præterea vis intelligendi, quam simul impendere possit in aliam cognitionem. Ergo Angelus non potest vñ aliquod obiectum mediata, & immediata cognoscere, siue simultaneè, siue successivè, siquidem nullam aliam cognitionem naturaliter elicere vnquam potest, præter comprehensionem sui.

4. Non potest in primis simultaneè cognoscere Angelus idè obiectum mediata, & immediata. Quia ut obiectum immediatè cognitum cognosceretur simul mediata, necesse esset, ut aliquod aliud obiectum cognosceretur simul immediatè, quatenus nihil mediata cognosci potest, nisi cognito immediatè aliquo alio, quod ducat in cognitionem illius. Inde autem sequeretur. Angelum posse simul cognoscere multa, ut multa, nempe per cognitiones inuicem indepèdentes, neque vnitas mutuo per relationem ad vñ motuum formale illis cõmune. Quod negat esse possibile Diuus Thomas q. 58. art. 2. & alibi sæpè. Sed neque successivè fieri potest, ut cognoscat idem obiectum, iam mediata, iam immediata. Quia cognitio immediata est perfectior, quàm mediata. Maiori autè perfectione nemo caret libere in iis, quæ non concernunt appetitum, sed pertinent solum ad intellectũ. Ergo si quidem implicat in terminis, ut Angelus necessariò careat aliquando cognitione aliqua perfectiori, ad quam eliciendã habet vires sufficientes, impossibile est, ut transeat à cognitione immediata alicuius obiecti ad solã mediata eiusdem, cognitionem, aut ut primitus incidat in eandè cognitionè mediata, impedita cognitione immediata.

Art. 1. Respondetur. Solet agi de ista quæstione præcipue ad exponendam Augustinianam distinctionè cognitionis Angelicæ in matutinam, & vespertinam, de quibus differit fusè lib. 4. super Gen. ad litt. c. 22. & 31. & lib. 1. de ciuit. Dei c. 7. atque alibi non semel. Verũ Augustinus sub iis vocibus comprehendit cognitiones supernaturales simul, & naturales, atque matutinã appellat, vel vnice, vel certè præcipue, & ut plurimum visionè beatam, qua res creatæ videntur in verbo tantã in oriente, seu meridie plenissimo lucis. Vespertinam vero appellat quantilibet promiscuè cognitionè rerum creaturarum in seipsis, quæ sunt obscuræ, ac nocturnæ, si comparentur cum Deo. Quæ res per se satis patet, nec indiget ulteriori aliqua expositione, quod ad præsens attinet. Nam quod ad applicationem attinet eiusdem Augustini pro exponendis diebus creationis mudi dependenter à prædicta distinctione, alius est dicendi locus. Nempè præsentis negotij solũ est, ut exponatur modus cognoscendi mediatus, & immediatus connaturaliter possibilis Angelo, idque secundum se præcisè, atque independentè à modis signifi-

T. candi